

ANADOLU'DA ATLI OYUNLAR

CİRİT

A. Dehri

Bizim erişebildiğimiz son çağlarda Anadolu'nun her köşesinde bulunduğu gibi Çankırı'da da; ata binmek, cirit oynamak, yarış yapmakta, ad çıkarmış, ün almış; daha doğrusu atçılık ve binicilikte parmakla gösterilmeli olmuş pek çok değerli meraklılar vardı. Bu babayiğit biniciler atları ve kendileri çiğsememek için yılın hiçbir bölümünü boş geçirmezlerdi. İlk yaz ayasını sarkıtır, sarkıtmaz her binici atının çiğini aldırarak, turnaklarını alıştırmak için akşamları biraz daha uzak bir pınardan sulamaya götürüp getirirler, beş on gün sonra da her gün ikindide boş bırakılmış tarlalarda, daha olmazsa mağara yakasında koşuya alıştırmaları ve atın biraz daha genişleyip serpilmesi ve hele özengi sıkırtısı kulağına çalar çalmaz kendiliğinden pörtleyip ileri çı-kıvermesi için boş böğürlerini yırttırırlar ve yeni yeni bir düzün imler, oyunlar öğretmek için uğraşırlardı. İlk yaz ve güz günlerini cirit oyunlarıyla geçirirler;

son güz geçip te kara kış bastırdı mı, pürçeğine kar yağmış aslanlar gibi kükreşerek avlamlara koşarlar, bu aralık hem avlanırlar, hem de atlarını kürtün [1] atlamaya alıştırmalarıydı. VuruLan av etlerini közleyip yemek için kaldıkları gümelerde, eğleklerde atlarının yelesinden sağrısına doğru yamçılarını örtüp başına da boş torba takarak kar üstünde bırakırlardı [2]. Böyle sürekli çalışma ve uğraşmaları yüzünden yazın ciride çıktıkları zaman attıkları ciritler amacını şaşırmaz, bindikleri atlar da tökelcimezdi bile.

Cirit oynayacak atlarda aranılan bezekler: Bir at ne donda, ne kesimde olursa olsun az çok cirit oynar, yarışabilirse de eski binicilerce ciride, yarışa elverecek bir atın donunda, iminde birçok güzelliklerin bulunması gerekti. Onlarca (K9nı.i.ral, demir kır, yağız) atlar öbür dondakilerden üstün tutulur [3], ve uğurlu sayılırdı. Konural: en korkunç uçurumlardan bayağı kanatlanıp uçarcasına sıçrar, kurtulur ve yorulmadan ölür." Demir kır: pek alımlı, çalımlı, gösterişlidir; sıcağa, soğuğa öbürlerinden daha çok dayanıklıdır. Başını daralınca gökte uçan kuşlara hüküm eder, at soyunun (beyi) dir.

Yağızlar: Uğurlu, kara gözlü olup yolunu bulursa dağlar tepeler

[1] Mania atlamaya alıştırmak.

(1 Kışın kar suyu alan bir atın turnağı yazın çatlamaz, taşırılmaz ve bıçılğan olmaz derler.

(1 Alma alı, satma kır, sev yağızı, bin doruya (atarlar sözü) de vardır.

adımı arasında dürülür, kanı burnundan damlayıncaya değin gider. der-lerdi [1].

Bu donlardaki atların boyları da 1,50 - 1,60 arasında olması, uğurunu arkadan biraz yüksekçe bulunması gerekti. Sol eli sekili veya iki ayakları sekili olursa bir kerteye değin iyi görülür, hele iki ayağı ile sol eli bıkanağından bilek sonlarına doğru sekili olursa- pek uygun görülür, o at uğurlu sayılır ve kutlu nitulurdu [2].

Alnında küçük bir çelenk veya burnunun üstüne doğru uzanan küçük bir akıtma olması, boynunun sağ yanında kulaklarına doğru incecik bir selvi taslağı bulunması bir atın en güzel imlerinden sayılırdı. Kulakları arasının açık, yancığı geniş, sağrısı düzgün ve yoğun, bacakları dik, burun deliklerinin çok geniş; boynunun, elmacık kemiğinden boş böğürleri arası bir ölçüde olması, yelesi yumuşak, ince ve uzun bulunması lazımdı. Sözü kısası, bir atın çekiç başlı, kalem kulaklı, kalkan göğüslü, öküz bilekli, turp tırnaklı, elma gözlü, keskin bakışlı, deve kirpikli, yerden yapılı, yassı ağaç karınlı olması; kuyruğunun, kuyruksokumundan yukarı taşkın, tokaç gibi yoğun, uzun ve ince kıllı olması pek çok istenirdi; bu donda ve bu imdeki atlar ciritte beklenilmeyen bir yönden değnek yer, yahut yarışta ön verirse ondan sonra binicisinin elinden yem, saman yemez, son kertede arıklayıp çigene kazığına bağlanıncaya kadar utangaçlıkta gider, bunun için de o atın yurt değiştirmesi gerektir, derlerdi [3].

Uygun sekili atlarında bıkanağına dört beş parmak sığması gerekti. Bıkanağı dar olan, ön arka bir ölçüde veya arkası uğurundan daha yüksekçe olan atlar, koşarken arka ayaklarını ancak ön ayaklarının bastığı yere basabileceği için çok koşamaz, bunun için de ne kendini, ne de üstündeki binicisini cirit oyununda değnek sopasından kurtaramaz derlerdi.

Girit ve yarış atlarının dörtlü kaçarken art ayaklarını ön ayaklarının bastığı izden hiç olmazsa bir karış daha ileri geçmesi gerekti.

Eski biniciler ciride alıştıracakları tayları kendi damızlıklarından yetiştirmezlerse herhangi bir adamın elinde gördükleri donu, imi güzel, sağlam yapılı bir kısrağı beğendikleri bir ağıra çekerler; i, kışından doğacak tayı - eğer erkek olursa - bağlantısı ile daha o sırada satın alıp parasını önceden verdikleri her çağda görülebilen şeylerdendi. Tayın imleri bozuk çıkarsa verdiği paradan va geçip tayı kendi damına sokmayanlar bile olurdu.

Taylar altı ay analarını emerler, yedinci ay süten kesilirlerse de en doğrusu anasının karında yattığı ay gün sayısınca süt emmesi gereklidir.

1J Toprak sansı, pamuk kır, alaşa, karga alacası gibi donlardaki atların bilekleri gevşek olduğu için çabukça köpüklenir; özengiledikçe kendini gevş ederek olandan yan çizip kaçmaya bakar. Hele karga alacası öküzün bir eşidir, karnı yırılsa davranışını bozmadır. Bunun için de iyi biniciler bu dondaki atlara binmezlerdi.

[2J Dört ayağı sekili, ağız kilitli, çapraz sekili olursa bu imler iyi sayılmadığı için üzerine binmek şöyle dursun dam kapısından içeri bile sokmazlardı. Yanazlık olsun diye böyle **kiriz**imli bir ata binip cirit alanına gelen bir adamı alaya sokmak şöyle dursun oyuna bakıcı olarak bile bulunmasını istemezler ve he en alandan çıkarırlardı.

1J (At kazıktan kığa huy değiştirir) denir.

Yalnız yedinci aydan başlayarak azar azar arpa, yaş ve kuru ot verilerek memeden kesilme çağına değin yavaş yavaş yeme alıştırtılmasının çok daha iyi olduğunu uzun yıllardanberi gördükleri denentilere söykeyerek söylerler ve kendileri de atlarını bu yolda yetiştirirlerdi.

Taylar iki buçuğuna girinciyedek yularlanmaz, başı boş gezerdi. İki buçuğuna ayak bastırır başına yuları geçirirler ve birkaç gün yedekte gezdirerek yulara alıştırtırlardı. Daha sonraları bir terki heğbesine bir batman ağırlığında bir şey koyup çulunun üstüne vururlar, yine yedekte beş on gün gezdirirler; bundan sonra tek kolan çekip heybenin üstüne de sekiz on yaşlarında bir çocuk bindirirler bir ayda öyle gezdirirlerdi. Bu sıralarda yüke, yulara oldukça alışmış olacağından artık bir kazığın dibinde çifte yularla dönmeğe alıştırtırlardı. Her gün, dönmeden çıkar pkmaz ayaklarına - sağ ön arka, sol ön arka - birer köstek vurup bir düzeye gezdirirler. Dönme ve köstek işi iki üç ay sürer, dönmeğe önce on beş adımdan başlayıp daralta daralta beş adıma değin, daha doğrusu atın yata bileceği bir yer genişliğince darartırlar, bazı biniciler bayağı kalbur içinde döndüresiyedek uğraşırlardı [1]. Bu dönme öğretimi işi biter bitmez ciritte hangi yandan döndürülecekse o ayaklarındaki kösteği bırakarak öbür yandaki kösteği çıkarıldıktan sonra çayıra çekerlerdi.

O yıl üçten çayır yiyen bu taya çayırdan çekildiği gün bir parça katran yutturulup dama çekerek on beş gün kuru çayır, on beş gün de ıslı arpa yedirirler, bundan sonra ağzına şebeş, üzerine de yeğni bir eğer vurarak birkaç gün yedekte dolaştırıldıktan sonra artık üstüne binip yavaş yavaş yürümeğe alıştırtırlardı. Bu sırada tayın ayak atışına, kuyruk tutuşuna, baş kesişine soluk alışına pek çok bakmak gerektir derlerdi [2].

İlk olarak üstüne binilip yürümeğe alıştırtılan bu taylar yalnız dizgin kırmakla kolayca eşkine alıştırtırsa o tayın ileride iyi bir at olacağı anlaşılar; yorgalansa uzun yolculuklarda yorulduğu zaman sürçmek, kapanmak korkusu olmakla beraber çok iyi koşu ve yarış atı olacağına inanılır, rahvana çalışırsa; at bu yürüyüşünde çok yol üretir, kolay kolay yorulmazsa da biraz sıkıştırılınca tay tırısına çevireceğinden [8], bunda ise kapanmak korkusu daha çok olduğundan eşkine çevirmesi için biteviye dizgini kırılır ve böylelikle bayağı yürüyüşe alıştırtırlardı.

Bu sırada çayır üzgünlüğü de geçmiş bulunduğundan artık her gün erranda, bir kepir tarlada yavaş yavaş koşuya bırakılır, tayın yorulup köpürmemesi için de çok sıkıştırılmazlardı. Bu ilk öğretim bittiği sıralarda yazın kızgın sıcakları başlamış olacağından hayvan taşırkamamak için dört ayağını da kayar ettirirler; üç dört gün önce su tutulmuş ve gönen olmuş bir tarlada başını bırakırlar vt; ilk özengiyi dokundururlardı.

Bir saat kadar süren bu seyirdim. sıra.sında tay art nallarından. birisini

• (1) • Kalın ve kısa boyunlu atlar ciritte dönme oyunlarını kolaylıkla yapamaz, başı da alınamayacağı için kendi de, binicisi de bolca değnek yerderler.

(1) (Atlar beş yaşına girinceye dek çayırdan çayıra huy değiştirir) derler.

(2) Bu yürüyüş taylar analarının yanında alıştırtıkları için (tay tırısı) derler.

attı ise ıy1, eğer atamadı ise dama çekip bir kaç gün bolca turp yedirdikten sonra (1) yine önceki gibi gönen olmuş bir tarlaya salarlar, bukez üsbekes nallın birisini, yeğin taylar art nalların ikisini de atar. Bundan sonra arka turnakları kesilerek nallattırılır ve cirit oyunlarını öğretmeğe başlarlardı.

Cirit oyunları: Eğer boşaltma, ağız kırma, yan atlama, sesleme, değnek çıkımı, gem alma, gibi birkaç oyundan başka bir şey değildir. Bu oyunlara birden bire alıştırmak dinç bir aygıra pek ağır geleceği için gem almaz veya gemi azıya alıverirse, karadamak vurulur; ilkin karadamağa alışan tay sonraları çebişle, şebeşle, hele bir de soyu suyuna uygunsu ağız kösteği ile bile istenildiği yolda yürütülebilirdi. At bir yol gеме alışıp ta ağız kırmayı belledi mi artık ötesi kolaylaşır, öbür oyunları da beş on gün içerisinde pek kolaylıkla öğretilirdi. O yılın güz oyunları başlayınca bu yolda yetmiş taylar cirit alanına çulu ile veya tam düzülü olarak getirilir, yine oyuna sokulmaz, girse de yorulup köpürmemesi için şöyle birkaç el varır gelir. Bu da yalnız sese ve değnek çıkımına alıştırmak içindir. Böylelikle tay da denenmiş olurdu. Kara kışta çukurlar, kürtünler, atlatmıya alıştırılır, ilk yaza doğru boş böğürleri yırtılır ve çayıra salınırdı. Çayırını aldıktan sonra da tozağa çekerlerdi. Baharda dörtten çayır yiyen bu tay artık gereği gibi bir at olmuştur. O yıl ciride çıkar, binicisi iyi bir ciritçi ise her oyunda notu kazandırır derlerdi.

Cirit oyunu nasıl oynanır:

Cirit oyunları ilk yaz ve güz günlerinde oynanır; bir, bir buçuk ay kadar sürerdi.

Havalar iyi gider, ve çalımını düşürüp mart, gücüğü alt ediverirse ki; öksüz çiğdemle kır menekşesi toprağın altından baş gösterip te yükseklerden akıp gelen kar esinlerinin yardımile çırpınıp yeykinerek kanat alıştırdıkları bir çağda cirit oyunları da başlar. Brldırın son notcusu deri günü şehrin içine çıkarır, çığırkanlar çıkarır, çığırkan:

Atma güvenen, oyuna kıvanan önümüzdeki, cuma giinü mağara yasına buyursunlar deeee diye bağırıp 'çağırarak Kent'in içini, dışını dolaşır. O hafta cirit oyunlarının başlayacağını en kuytu köşe ve bucağına değin yayar. Beri yönden de davulcular Sivastopolu vurarak ,şehrin içini dışını gürültüye verirlerdi. Davulun koygun gümbürtüsünü, çığırkanların acı acı ünlemlerini işiden denemli, görgülü ve aslan yürekli seymenler er, evren !anında bir yol daha sınanmak için yalnız kendisi kunuyormuşçasına zangır zangır titremiye başlar; serçe kafesine tıklımış 'doğan yavrusu gibi çırpınıp dışarı fırlamak isteyen yüreğini oturtmak için elile bastırır, çarpıntısı geçip sınırları yatıştıktan sonra doğruca evine gelip dama girer ve atını tımar etmiye başlar.

Davulun sesi kulağına çalınır çalınmaz seymenler ,gibi atların **da içi** titrer (2); bayağı sancılanmış gibi böğürleri 'gerilir, durup dinlenmeden **kişner, esinir ve durmayıp** yatar kalkar. Binicisinin titrek ellerile **kaşağı**

[1] Turpu, hayvanda kurt varsa döktürmek için yedirirler.

[2] At, canavar soyunun en duygularından biridir. Duygusu kişnemesi ile ve kullaklarının oynamasından belli olur. Denir.

şıkirtısının sırtını okşayıp tırmalayarak yayıldığını sezen hayvanın yavaş yavaş sinirleri gevşer, kirpi tüyü gibi dimdik duran tüyleri neden sonra yumuşayarak yatıştır ve tımarın sonuna doğru esneyip gerinerek önceki benli-ğine döner. Seymen, tımandan sonra ilk önce atının ayaklarını yoklar, nalları gevşemişse nalbanda götürüp kayar ettirir. Artık akşamları ilk indide, gündüzleri gün burnuna fesliğin çayırlarında, daha olmazsa ulu çay boyunda-ki kıraç tarlalarda atı gereği gibi haykırtıp yorar, dönüşte yolu mağara yakasına uğratarak orada da biraz haykırmıktan sonra ağır ağır kaz meydana n'nel::n dolaşarak eve getirirler, teri kuruduktan sonra da biraz kuyruk yağ ile boş böğürlerini ağırlar ve dama çekerlerdi. Cuma günü ertanda suya çe-kilir ve yemi verilir, öğleden sonraya değin boş torba ile damda beklettirir. Öğle olunca atın pürçeği örtülür, zahma kayışları, teyeltler yoklanır, cengiler gözden geçirilir, kuyruğu da havaya göre bağlanır; damaklı, düz ciritler daha önceden yapıp terkiye konmuş olduğu için artık seğmen atına biner ve ya.vaş yavaş mağara yakasına doğru yollanırdı.

Davullar o gün ertanda başlayıp öğle sonuna değin durup dinlenmeden türlü türlü ezgiler vurarak aralık aralık dolaşır ve herkesin bu büyük eğlenceden geri kalmamasını yayar ve duyururdu. O gün birçok ıvecenler ve tez canlılar biraz daha gölgelik bir yer kapabilmek için çok erkenden oyun yerine koşarlar; büyük, küçük, karı, kızan küme küme, bölük bölük gelip mağara yakasında birikirler, öğleden sonra koca yazıda iğne bırakacak yer bulunmazdı.

Oyunun ilk günü binicilerin bir çoğu cirit yerine atını çulu ile getirir, pek çoklarında tam düzenle er alanına gelirdi.

Alaylar düzoldükten sonra, (1) davulcu önce Sivastopolu, oyun başlayacağı esnada da Köroğlunu vurmaya başlar. •Bu kertede biniciler de, altlarındaki şahbaz atlar da görülmeğe değer bir gösteriş gösterirdi. Zurnanın (hadi hadi i i i i...) diye ırladığı ara gezintisi, seymenin kulağına çalıp bey-ninde uğuldadıkça beti benzi uçar, dudakları tepserir, gözlerinin akı karasına karışır; yeğın bir seymen önünden yeni kurtulmuşçasına kesik kesik soluyarak alık alık yanına, yöresine bakınır. Bu uyuşukluk ve şaşkınlık bir iki yol alana çıkıp yımlasıya değin geçmez. Hele atlar Köroğlu vurulmaya başlar başlamaz, birkaç kez not kazanmış, ün almış denemli ve görgülü atların kimisi şaha kalkarlar, birkaç, soluk alımı o kılıkta durduktan sonra arka ayaklarının üzerinde dönme oyunlu yapar; kimi, game yüklenir, kişneyip naralar atarak durmayıp eşinir, durduğu yeri sürülmüş tarlaya döndürür; kimisi de ileri atılmak istedikçe dizgini kırılır, dizgin çekildikçe at game yüklenir, ağzındaki kara damağı geve geve avını 'kaçırmış aslan gibi yanına, yöresine köpükler saçardı.

Davulcunun (tuttu tuttu.. alamadı aldı) vurduğu sırada oyuncuların en genci, yalnız atı da kendi de çok iyi bilgiler öğrenmişlerden birisi alayından

[1] Alaylar **karşılıklı** altışar atlıdan aşağı olmaz, on ikişer ve yirmişer atlıya kadar da çıkar. Oyun aralığı yüzle iki yüz metre arasında tutulur, oyunun ilk bölümünden sonra da yer değiştirilir.

çıkıp atını alt baştan göstermeğe başlar, not taşına gelinciyedek birkaç kez dizgin çekerek atını şaha kıaldır [1]. Ve özengiye basarak düz sıçramalar yaptırır, birkaç yol ağız kırdırır eğer boşaltarak geri döndürür; alay başından nota gider gibi eğer boşaltarak yüz üstü, sırt üstü eğerin üzerinde uzanır ve eğerden ayrılarak at boynuna düşüp atın karnı arasına doğru sarkar karın altında kendini saklar ve doğrulur. At koşarken bir ayağını özengiden boşandırıp yere basar, yine eğere gelir. Alayın yandan, bir başından öbür başına değin değneklerini yerlere döker, öbür baştan dolu dizgin gelirken hiçbirini atlamıyarak ortalıktaki değnekleri çöğenile toplar geçer. Ve buna benzer daha pek çok oyunlar, fentler gösterir. Bundan sonra bu görkem, oynak genç binici ilk avını almış sungur palazı gibi atını özengiye alıp oynata sıçrata alan ortasındaki not taşının önüne gelir, gelir gelmez de atını yana kı-rarak karşı alaya doğru sürer. Ciriti alt baştan gösterir, çalımını düşürürse atar, olmazsa ortaya, daha olmazsa üst başı atar. Ciritçinin elinden ciridin çıkacağı çağı at bildiği için biraz irkilir, cirit kulağı tözünden çığlayıp geçer geçmez birden bire şaha kalkar gibi arka ayaklarının üstüne dinelir ve ayaklarını oynatmaksızın fırdak geriye dönüp birdenbire sıçrar. Bu ilk sıçrayışta çok yeğın atlar dört beş adım yer atlar. Binici bu sıçrama sırasında eğer boşaltır [2], not taşına gelirken yine eğer üzerine gelir, not taşını geçer geçmez bir daha eğer boşaltır ve hızı geçmeden kendi alayına gelip girer.

Ciritçi karşı alayın önünde alttan üstten değnek gösterirken ciridin elden çıkmak üzere olduğunu anlıyan (kendilerine karşı değnek atılacak) atlılar, ciritçinin «kara deden şaka bilmez, vardı ha!» gibi ağız gezintisi yaptığı bir sırada ciridin eğer kaşından veya koltuk altından ok gibi fırla-yıp çrkrğmı görür gfümez eğer boşaltıp atlarına da ağız kırdırarak yana ge-lirler, ve coplarını da arkaya alarak ciritten kendilerini korurlar. Cirit, o alay-da kime atılırsa atılsın cirit savılır savılmaz ilk geri dönen seymen atını ökçe-leyip elindeki değneği tartuşlayarak ciritçinin peşine sapolur, not taşma varasiyedek önündekine yetişebilirse gücünün yettiği, elinin erdiği denli pe-şinden ciridini atar, eğer dokundurabilirse ciridi tam atmış olur. Yetişemezse not taşma e} yanaşırken dizgini çeker, atını ileri geri biraz oynatarak karşı alayın önüne değin varır; istediği yandan gösterip dilediği yönden ciridi atar ve ileride ayıttığımız yolda - geri döner. O alaydan bir başkası onu koğar, onu beriyandan öbürü karşılar. Derken her iki alay birbirine girer. Artık oyun iyiden iyiye kızışmıştır. Bu aralık atından düşen, birkaç yerinden değnek yiyen, atının başını alamayıp karşıki alayı yarıp geçen, kendi alayım şaşırıp

t'J Yolu ile şaha kalkan atlar en iyi sıçrıyan atlardır. Sıçrama: Şaha kalkma ile tekme atmanın birleşmesidir, derler.

{'} Eski yerli eğerlerinin kolan kayışları önden çekildiği için binici eğerden ayrılıp öne kapanır ve ayaklarını da özengiye basarak arkaya alırken ayaklarını .silker, böylelikle de eğerin arkası bir karıştan daha çok yukarı kalkar. Bu oyun hem atı yeğniletir, hem de biniciyi korur. Buna (eğer boşaltma) derler.

{J Not taşı: Alanın ortalık yerindeki çizi, sınıır.

bakıcıların üstüne uğrayarak onları bağırsı çığrı darmadağın edenlerin sonu, sayısı olmazdı. Bu karışıklık arasında yolunu düşürdükçe seymenler çögenlerle yere düşen ciritleri de toplarlardı. Yerden cirit toplayamayanların rekilerinde de değnek kalmamış ta, sağdan soldan kendisi sıkıştırılarak bir iki kötek yemişe o adam alayına döner, kendisine cirit bulasiyedek ortaya çıkamazdı. Terkisinde ciridi kalmayan ve dökülenlerden de toplayamayanlardan birisi, kendisini sağdan soldan sıkıştırınlara kızarak elindeki not değneğini cirit yerinde kullanır ve bu cop da birisine dokunursa o biniciyi oyun yerinden (Alahey) ile çıkarırlardı.

Oyunları görüp eğlenmek için gelenler alanda can ,baş oynatanlardan daha aşkın taşkınlıklara düşerlerdi. Kahamlarından veya çok yakın tanıdıklarından gelişken, görken delikanlılara atlarını verip kendileri oğün oyunu geriden görüp eğlenmek için gelmiş olan birçok gün görmüş yaşlı biniciler alayların biribirine karıştığı sıralarda oturdukları yerde yürek çarpıntısından bayağı çatlayacak bir kerteye gelir ve «burada böyle ıncıkıp oturmaktan- sa alanda attan 'düşüp ölmek daha iyi imiş» derlerdi. Cirit oyunlarının ilk başladığı haftalarda notçu olacak atlılar üzerinde öceçmeler ,yapılır, bu sürüşmeler ertesi cumaya değin sürerdi. Oyunla hiç re ilişkileri bulunmayanlar bile günlerce bu dedi koduları yaparlardı.

Oyunlar bir buçuk iki saat kadar sürerdi. Bu denli bir çağ içerisinde karşısındaki alaydan herhangi birisine üç değnek dokundurabilen bir seymen oğünün en iyi oyuncusu sayılırdı. Oyun birimi sıralarında bu binici, dördüncü ciridini eline alıp kendi alayından çıkarak ağır ağır not taşına doğru ilerlediğini gören bakımlar oyunun sona erişmek üzere olduğunu sezerek oturdukları yerden kalkarlar. Bu sırada bütün gözler alan ,ortasında ar yelikcirip dolaşan notçunun üzerinde toplanarak onun daha neler yapacağı beklenirdi.

Notçu not taşına gelir gelmez atını özengiye alıp parlatır ve bir aşığından, bir yukarıdan gösterip alayı biribirine katar; bu yolda papsınılan alay binicileri eğer boşaltıp atlarının ağızlarını kırarak kirpi gibi pıstrkları bir sırada notçu:

Son ciridim yağı bağına!

Diye haykırarak alayı yarıp geçerken elindeki ciridi de göğe doğru atar ve atının kamını yırmırcasına çifte özengiye alıp kaz meydanına doğru ilerlemeğe başlar. Bu sırada yetişebilirse attığı ciridi yere düşürmeden kapar, yetişemezse çekip gider. Singin alay kendisini toparlayıp peşinden süresiye değin beriki, onlardan üç dört yüz adım ayrılmış bulunur her iki alayın binicileri hep bir uğurdan notçunun peşi sıra takılırlar. \Bu sırada artık atların çatlamasına bile bakılmaz. Önlere giden baş Seymenin peşinden erişe bilmek veya hiç değilse not kaldırmasına engel olabilmek için atlarını son kerteye değin kopturarak hem kovalarlar, hem de arkasından ara vermeksizin damaklı ciritler atarlar. Yalnız bu sıra acılan ciritler hep kıyası- yadrr.

Notçu öbür atlıların arkasından sürüp geldiklerini görünce atını bir

daha özengiye alıp eğer boşaltarak kendini yana verir ve elindeki not değ- neğini ark ya alır, arkadan atılan ciritle böylelikle savar. Biraz sonra da at boynuna düşerek sağ ayağını özengiden çıkarıp yukarı kaldırır ve kendisi sola düşer, gövdesini at karnı ile bir düziye kılarak yan gider, böylelikle hem önünü görür hem de ardım denetleyebilir.

Norçunun kaz meydanından çıkmadan hiç olmazsa bir yol arından inip binmesi gerektir. pek çok binicilerin Kente ulaşınryadek belki yüz kez inip bindikleri çok görülmüştür. Bir yol olsun inip binemiyen babayiğit not kal- dırsa da şunedirsiz başı kazanmış sayılmaz.

Seymen başı, şehre girip re Pazar başına ulaşır ulaşmaz eğerin üstünde doğrulur, çünkü orada öbür oyuncular kendisine erişmiş bile olsalar cirit aramazlar. Efenin peşini de 'bırakmazlar. Notçu Buğday pazarının alt başın- dan girer girmez arım bir daha bırakır ve iyi bir çalımını düşürürse- elinde tar- rışlayıp geldiği not değneğini diklemeliğine yere vurur, ilk vuruşta değnek, dönerek yerden on beş kulaçtan daha çok yukarı doğru yükselir, yere düştükten sonra sekdeliyerek yüz, yüz elli adıma değin ileri gider. Notçu, notunun hızı geçmeden peşisıra gelip erişir ve yere düşmeğe bırakmaz, havadan inerken ka- par. Bu sırada kese yollardan gelip Pazar yerine birikmiş olan ögdülcü, ba- kıcıların dudaklarından:

- Yaşa efe!.. alkışı yükselir. Başı kazanan bu kabadayı göğsünü gere gere bu alkış sağnağı arasından geçerek evinin yolunu t-utar.

Atlar eve gelince bir saat kadar gezdirilir, ondan sonra dama çekip yularını yüksek bir yere bağlayarak başını arkaya alır ,gibi bırakırlar. Atın başı ask: rda iken bir adam boş böğürlerini oğar, o gece tıardan sonra torba ile pekaz malama verilir, ertesi günü öğleye değin su verilmez.
